

ENSI- JA
TURVAKOTIEN
LIITTO

PIDÄ KIINNI® -HOITAJÄRJESTELMÄN ENSIKODIT

Palvelu on tarkoitettu raskaana oleville äideille sekä alle 3 v. lapsien perheille, joilla on päihdeongelmaa.

PALVELUN TARKOITUS JA YLEISKUVAUS

Ensi- ja turvakotien liiton Pidä kiinni® -hoitajärjestelmä on valtakunnallinen vaativan erityistason sosiaalipalvelu päihdeongelmallisille odottaville äideille ja vauvaperheille. Se koostuu 7 päihdeongelmien hoitoon erikoistuneesta ensikodista ja 9 avopalveluyksiköstä, jotka sijaitsevat eri puolilla Suomea, sekä liiton koordinaatio- ja kehittämistyöstä. Ensikodeissa yhdistetään kuntoutuksen kokonaisuudeksi vanhemmuuden ja varhaisen vuorovaikutuksen tukeminen ja hoito sekä erityisesti odottavien ja vauvaperheiden tarpeisiin kehitetty päihdekuntoutus. Ensikotien kuntoutus on sekä ehkäisevää että korjaavaa lastensuojelutyötä. Päihdeongelmallisille äideille on erityisen tärkeää tarjota palvelua jo odotusaikana. Tarkoitus on turvata sikiön ja syntyneen lapsen terve kasvu ja kehitys sekä motivoida vanhempi intensiiviseen kuntoutukseen.

KOHDERYHMÄ JA PALVELUUN PÄÄSYN KRITEERIT

Pidä kiinni -hoitajärjestelmän ensikodit on tarkoitettu päihdeongelmallisille odottaville äideille puolisoineen ja vauvaperheille. Kuntoutuksessa voi olla päihdeongelmainen äiti tai isä vauvansa kanssa tai molemmat vanhemmat alle 3-vuotiaan lapsensa ja mahdollisten sisarusten kanssa. Ensikotikuntoutukseen tullaan maksusitoumuksella. Hoitajärjestelmän ensikodit ovat valtakunnallisia ja osittain valtion rahoittamia. Ne sijaitsevat Espoossa, Helsingissä, Kokkolassa, Kuopiossa, Oulussa, Rovaniemellä ja Turussa.

PALVELUN SISÄLTÖ

Pidä kiinni -ensikotien intensiivinen kuntoutus perustuu yhteisökuntoutukseen. Ensikodeissa on niin sanottu modifioitu terapeutin yhteisö, joka on kehitetty perinteisen terapeutin yhteisön pohjalta nimenomaan odotus- ja vauva-aikaan sopivaksi. Teoreettinen tausta on kiintymyssuhde-, trauma- ja mentalisaatioteoria. Kokonaisvaltaisen kuntoutuksen tulee olla riittävän intensiivistä ja pitkäkestoista, jotta päihdeongelmasta voi kuntoutua riittävän hyvään vanhemmuuteen. Hoitomalli perustuu tutkittuun tietoon ja hoitosuositukseen. Teoria ja käytäntö ovat molemmat osoittaneet sen, että pelkkä päihdeettömyys ei

riitä, vaan vanhempi tarvitsee päihdeettömyyden lisäksi vahvaa tukea ja hoitoa vanhemmuuteen sekä varhaiseen vuorovaikutukseen lapsensa kanssa.

Kuntoutusjakson pituus ensikodeissa vaihtelee puolesta vuodesta reiluun vuoteen. Kuntoutuminen vaatii aikaa, jotta saadaan aikaan pysyviä muutoksia. Ensikotikuntoutusjakson jälkeen kuntoutus jatkuu yleensä Pidä kiinni -avopalvelussa. Kuntoutumista arvioidaan ja sen jatko suunnitellaan perheen ja moniammatillisen verkoston kanssa yhdessä.

RAKENTEET JA RESURSSIT

Kaikissa ensikodeissa on 5–7 perhepaikkaa, osa paikoista on kahden vanhemman perheille. Kaikissa ensikodeissa henkilökunta on paikalla ympäri vuorokauden, jotta vauvojen hyvinvointi on turvattu. Työntekijöillä on vähintään sosiaali- ja/tai terveydenhuolto AMK-tutkinto alalta sekä tehtävän edellyttämä työkokemus. Henkilökunnan ja asiakaspaikkojen määrät vastaavat Valviran edellyttämiä mitoituksia.

Työntekijöillä on säännöllinen työnohjaus ja täydennyskoulutuksia muun muassa yhteisökuntoutuksesta, traumatyöstä, päihdetyöstä ja varhaisesta vuorovaikutuksesta. Perheen kanssa työskentely tapahtuu tiiviissä yhteistyössä lastensuojelun ja perheen läheis- ja ammattilaisverkoston kanssa.

VALTAKUNNALLINEN TUKI

Ensi- ja turvakotien liiton koordinaatio järjestää yhdessä Pidä kiinni -yksiköiden kanssa työkokouksia ja koulutuspäiviä, seminaareja sekä Pidä kiinni -erikoistumiskoulutusta. Koordinaatiolla on tiivis yhteys alan tutkijoihin ja kansainvälisiin verkostoihin, joiden kanssa yhteistyötä tekemällä tuotetaan tutkimukseen perustuvaa tietoa hoitojärjestelmän kehittämisen tueksi.

Ensikotien toimintaa ohjaavat Pidä kiinni -hoitojärjestelmän laatukriteerit, joiden toteutumista seurataan vuosittain Ensi- ja turvakotien liiton koordinaatiossa. Sen lisäksi yksiköiden laatu auditoidaan joka toinen vuosi. Asiakkaat arvioivat yksikön kuntoutusmyönteisyyttä, asetettuja kuntoutustavoitteita sekä kuntoutuksen toimivuutta yhteensä 4 kertaa vuodessa kyselyillä, jotka käsitellään aina yhteisöissä. Keskustelujen pöytäkirjat sekä niistä seuranneet toimenpiteet ovat osa yksiköiden kirjallista auditointiaineistoa.

Asiakastyö kirjataan Ensi- ja turvakotien liiton yhteiseen asiakastietojärjestelmään, josta saadaan sekä alueellisia että valtakunnallisia tilastotietoja. Asiakastietojärjestelmä on sertifioitu ja yhteensopi- va valtakunnallisen Kanta-järjestelmän kanssa.

HYÖDYT ERI OSAPUOLILLE

Ensikodeissa vanhemmat saavat mahdollisuuden kuntoutua päihdeongelmasta ja tukea sellaiseen vanhemmuuteen ja varhaiseen vuorovaikutukseen, joka tukee lapsen tervettä kehitystä. Ensikodissa vauva ja äiti/isä saavat ympärivuorokautisen turvallisen ympäristön, joka tukee vauvan ikätasoisista kehittymistä, kiintymyssuhteen aktivoitumista sekä vakaan vauva-arjen taitojen kehittymistä.

Lapsi saa turvallisen lapsiperheen arjen, päihdeettömän ja läsnä olevan vanhemman sekä mahdollisuuden olla vanhempansa tai vanhempiensa kanssa turvassa ympäristössä. Kuntoutuksessa tuetaan vanhempia huomioimaan lapsen hyvinvointi kaikissa tilanteissa. Lapsi saa yksilöllistä, korvaavaa ja korjaavaa hoivaa ja hoitoa. Kuntoutus turvaa lapsen kyvyn olla vuorovaikutuksessa, mikä puolestaan turvaa lapsen kognitiivisen ja emotionaalisen kehityksen. Kuntoutus on sekä perheelle että erityisesti lapselle merkittävää niissäkin tapauksissa, joissa päädytään lapsen sijoittamiseen.

Pidä kiinni -hoitojärjestelmä on tuottava investointi niin inhimillisesti kuin taloudellisesti. Ensikotikuntoutus turvaa vauvan terveen kehityksen, jonka vanhemman päihdeongelma on vaarantanut. Kuntouksella pystytään tutkitusti välttämään huostaanottoja ja katkaisemaan sukupolvelta toiselle jatkuva syrjäytymisen ketju. Kuntoutuksen kautta vanhempien kyky toimia yhteistyösuhteissa ammatillisten verkostojen kanssa kasvaa, jolloin ammattilaisten työskentely perheen kanssa helpottuu ja kuntoutuksen tuloksellisuus kasvaa.

